צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. ווארשאווער

די צייט דאמאלסט איז נאך אלץ געווען אן אומרוהיגע. אין דער לופט האט נאך אלץ געשמעקט מיט פולווער, כאטש ס'איז שוין אריבער קנאפע דריי יאהר, זינט די רויטע, באלשעוויסישע סאלדאטען האבען זיך געמיזט צוריקציהען פון הינטער ווארשא.

אידען זענען נאך אלץ נישט זיכער געווען, צי ארויסגעהענדיג אין גאס אריין, וועלען זיי נישט צוריקקומען מיט אונטערגעשניטענע בערד, און צי פאהרענדיג אויף דער באן, וועט מען זיי נישט ארויס־ווארפען פון די לויפענדע צוגען ערגעץ אין די פוסטע פעלדער אריין.

ס'איז נאך אלץ געווען א בין־השמשות־קיים, עס הייסט — נישט אהין און נישט אהער.

פונדעסטוועגען האבען זיך שוין־גע־פונען מענשען, וואס האבען גענומען טראכטען, אז מען דארף שוין אנהויבען לעבען אזוי, ווי מען האט געלעבט, איי־דער ס'איז אויסגעבראכען די וועלט־מלחמה.

אמת, צוריק אויעקשטעלען דעם גאנג פון די טעג און די יאהרען, אזוי ווי עס איז געשטאנען, ווען אויף דער וועלט האט געהערשט שלום — איז געווען אונמעגליך. מענשען האבען באקומען אנדערע באגריפען, מענשען האבען זיך אויסגעלערנט לייזען אין מענשען האבען איינגעזעהן, אז די יאטע רוהיקייט, די זארגלאזע טעג מיט די נעכט זענען פארשוואונדען אויף אייביג.

אבער דאך האט מען זיך צו־בי־סלאך און פאטעליך גענומען איינארדענען.

און אז ס'איז געקומען א זומער — האט מען זיך ווידער דערמאנט, אז עס איז שווער אין די גרויסע היצען ארומצו־דרעהען זיך איבער די שטוביגע, דישע גאסען פון דער גרויסער שטאדט און, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס מען איז נאך אלץ נישט זיכער געווען — האבען זיך אין א שעהנעם פריהמארגען איבער די ווארשעווער גאסען באוויזען די גוט־באקאנטע פויערישע פורהראר, פון די ארומיגע זומער־וואוינונגען.

מען האט ארויסגעפירט אייזערנע בעטלאך, לעזשאקעס, האמאקעס, אייזערנע טעפ, קינדערשע וועגעלאך, בעטנע־וואנט — די אלע גוטע זאכען, וואס מען דארף האבען, ווען מען קלייבט זיך איבער אין די וועלדער אריין פון דער ווארשא־ווער אטוואצקער ליניע.

פרייטאג און שבת זענען די באנען שוין פול געווען מיט מאנסלייט, וואס פאהרען ארויס צו זייערע ווייבער. א בלינדער איד מיט א צובראכען פידעלע איז שוין ארומגעגאנגען פון וואגאן צו וואגאן אין געגרימפעלט פארשע און צו־בראכענע ניגונים. מען האט זיך שוין געשטופט איבער אן ארט אין וואגאן — מען איז שוין געשטאנען אין דרויסען, אויף דער אווי גערופענער "פלאשטשאר־קע" און מען האט זיך דערצעהלט, ווי לאנג שוין מען איז אזוי נישט געפאהרען.

די געשעהענישען פון אונזער ראמאן הויבען זיך אן צו יענער צייט.

עס איז געווען א שווארצע, א וואר־רימע זומערדיגע נאכט. פון ווארשא קיין אטוואצק איז געגאנגען א צוג. ער איז געגאנגען היינט פאמעליכער, ווי אלע מאל, כאטש די וואגאנען זענען נישט גע־ווען אנגעשטאפט מיט מענשען, כאטש מען האט נישט געשוויצט און כאטש מען האט זיך נישט געקריגט איבער אן ארט.

אין א פראסטען מיטוואך איז עס געווען. דער צוג, וואס איז געקראכען אזוי שלעפעריג, איז ארויס פון ווארשא נאך האלבער נאכט. עס איז געווען דער לעצ־טער צוג, וואס געהט־אפ אויף די זומער־וואוינונגען.

אין א פראסטען מיטוואך פאהרען סייזווי־מיי ווענig מענשען. דערצו נאך האלבע נאכט — האט מען פשוט געקאנט די פאסאזשירען איבערצעהלען אויף די פינגער.

די נאכט איז געווען א טיעף־שווארצע, א בלינדע. די היץ, וואס איז א נאכ־צען טאג געשטאנען, האט זיך נאך אלץ קיין צייט נישט געהאט אפצוקיהלען. די תבואה אויף די פעלדער איז נאך גע־שטאנען נישט אפגעשניטען. ס'האט גע־שמעקט מיט צייטיגע זאנען, מיט פייכ־טער ערד, מיט בלומען, וואס עפענען אויף זייערע שויסען, ווען עס פאלט אויף זיי דער נאכט־טוי, און מיט שטילע, באהאל־טענע פארלאנגען, וואס וואכען־אויף אין יונגע הערצער.

אן אמת'דיגע, פארבענקט־צוזונגע־נע זומער־נאכט.

דער צוג האט שפאצירט. עס האט אויסגעזעהן, אזוי ווי ער וויל זיך אנזא־פען מיט די אלע מחיה'דיגע ריחות. די דערדער האבען געקלאפט מאנאטאן. דא און דארט זענען פאר די פענסטער פאר־ביינגלאפען קליינע פלעמלאך פון נידריג־געזעצטע הייזלאך.

די שיטערע פאסאזשירען אין די וואגאנען האבען זיך מאנאטאן און לאנג־ווייליג מיטגעוויינט מיט'ן קלאפען פון די רעדער. ווער עס האט עדרימעלט, ווער עס איז געזעסען מיט אפענע אויגען און וועמען עס האט זיך גאר אין מיטען דער נאכט פארגלוסט צו עסען פאמעראנצען.

ס'איז געווען טונקעל, כמעט ווי פינסטער. אין איין קופע האט זיך גע־ברענט עפעס א געבעדיג פלעמעל, און אין א צווייטען קופע האט זיך גארניש־גע־ברענט.

ס'האט קיינעם נישט געארט. מען האט געדאנקט גאט, אז מען קאן שוין רוהיג פאהרען שעפען אביסעל פרישע לופט.

אין איינעם פון די וואגאנען דריטער קלאס איז צווישען עטליכע אנדערע דאטשע־פאסאזשירען אויך געפאהרען איינע, וואס איז געזעסען נעבען אן אפען פענסטער און געקוקט אין דער לויפענ־דיגער, שווארצער נאכט אהיין.

צוליעב דער טונקעלקייט האט מען נישט געקאנט זעהן איהר פנים און מען האט נישט געקאנט וויסען, צי איז עס א יונגע, צי אן אלטע.

זי איז געזעסען אין א ווינקעל איינ־געטוליעט, אזוי ווי עס וואלט איהר קאלט געווען. דורך דער גאנצער צייט, וואס זי איז געפאהרען, האט זי קיין איין מאל נישט אוועקגענומען דאס פנים פון אפע־נעם פענסטער'ל.

דאס איינציגע, וואס האט זיך יא געלאזט זעהן, איז געווען, אז די דאזיגע איינע פארמאגט א רייכען קאפ האר, אזוי ווי א ציקעמטער שעפס.

זי האט געהאלטען פארלענט א פוס אויף א פוס, אזוי אז מען האט געקאנט באמערקען, כאטש עס איז געווען גוט טונקעל — אז זי האט א פאר יונגע־שעהן־גיפאפרמטע פיס.

דער וואגאן איז געווען א גרויסער, אן אלטער, מיז זיין פון די רוסישע צייט־טען, אזוי אז קיין באונדערע קופע'ס זע־נען נישט געווען. אלע זענען געזעסען צוזאמען.

ניט ווייט פון דער דאזיגער פאסא־זשירין איז געזעסען עפעס אן אויסגע־בעטע, שווערע אידענע, וואס האט אלץ אינאיינעם געזיפצט, א איד מיט צוויי קוישען, א יונגערמאן מיט א בערדעל און א גוי, וואס האט שווייגענדיג און פאר־עקשנ'ט גערויכערט א לולקע.

אויף דער צווייטער זייט וואגאן, ביים קענגאיבערדיגען פענסטער, האבען זיך שיטער צוזעצט צוויי, דריי פארשיין, געשמועסט זיך שטיל, איינגעהאלטען, אזוי ווי עס וואלט דא, חלילה, געלעגען א קראנקער. מען האט געריכערט און מען האט געהאט טענות, אז דער צוג שלעפט זיך, אזוי ווי ס'אידישע גלות.

די פאסאזשירין, וואס איז די גאנ־צע צייט געזעסען מיט'ן פנים צום פענס־טער, האט פונדעסטוועגען איינמאל יא אוועקגענומען פון דארט דעם קאפ. אבער קיינעם איז דאס נישט אנגעגאנגען און קיינער האט עס אפילו נישט באמערקט.

זי האט אויסגענומען פון איהר האנט־ביטעל א פעפעל פאפיראסען, אנ־געריבען א שוועבעלע און פארריכערט.

דאס פייער פון שוועבעלע האט אויף א קליינער ווייל באלויכטען איהר פנים. דא האט מען געקענט כאפען, אז די דא־זיגע פאסאזשירין איז א יונגע, אפשר פון א יאהר פיער און צוואנציג, אז זי פארמאגט א קלאר, אפען פנים, א קליין געטאקט נעזעל, וואס עדרינג זיך ביים שטערען מיט א קנייטשעל און אז דאס דאזיגע קנייטשעל גיט צו דעם פנים א געוויסען שטאלץ און א געוויסע איידעל־קייט. א מויל האט זי געהאט א קליינס, אין ביי די ווינקלען פון איינעגעם מויל האבען באהאלטען ארויסגעלאכט צוויי בא־טעמ'טע חן־גריבלאך.

מעהר האט מען נישט געקענט זעהן. מען האט נישט געוואוסט, בי איז עס א אידיש קינד, צי א קריסטין. דאס שווע־בעלע איז גלייך פארלאשען געווארען, דאס קליינע מויל האט א ציה געטאן דעם פאס־פיראס און ווידער האט זיך דאס פנים אויסגעדרעהט צום פענסטער פענסטער און דארט ארייגגעלאזט דעם רויך.

אין מיטען פאהרען האט זיך די טיר פון וואגאן געעפענט און עס איז אריינגע־קומען דער קאנדוקטאר מיט א קאפטשענ־ריג לעמפעל. נאך איהם זענען אויך אריינגעקומען צוויי פרישע פאסאזשירען. דער קאנדוקטאר איז דורך דעם וואגאן און איז אריין אין א צווייטען. די צוויי פרישע פאסאזשירען זענען געבליבען. זיי זענען אריינגעקומען פון דרויסען, וואו זיי זענען, מן־הסתם, א גאנצע צייט געשטאנ־דען. ביידע זענען זיי געווען הויך־געוויק־סיגע, ביידע האבען גערעדט מיט סאמע־טענע באריטאן־שטימען און ביידע האבען קויך געלאכט.

היינטיגע פארזעצונג

ביידע האבען גערעדט גוט פוליש. אבער לויט'ן קלאנג און לויט'ן ניגונ'דל, האט מען געקענט דערקענען, אז זיי זענען אידען.

איינער פון די צוויי אריינגעקומענע פאסאזשירען איז געווען געקליידט מיל־טעריש, דער צווייטער — ציוויל.

זיי האבען זיך ארומגעקוקט איבער'ן האלב־ליידיגען וואגאן. אויך די האלב־דרימעלדיגע פאסאזשירען האבען זיך פון זייער אריינקומען אויפגעוועקט און א קוק געטאן אויף די צוויי נייע פאסאזשירען. וואס זענען געווען אזוי אויפגעהייטערט.

ס'האט געדויערט א קליינע ווייליע. דער צוג האט זיך אפגעשטעלט אין וואר־ווער, קיינעם נישט אויפגענומען פאר־מעליך געגומען ריהרען זיך ווייטער.

די צוויי פאסאזשירען האבען געזוכט אן ארט, וואו זיך אוועקצוזעצען. פאר איז געווען איבער־גענוג, נאר ווייל עס איז געווען אזוי פיעל פלאץ, האבען זיי נישט געוואוסט, וואו זיך אהינצוזעצען, ווי עס טרעפט אפט אין א באן, אדער אין א טראמווי.

זענען זיי א ווייליע געשטאנען ביי א פענסטער, גערויכערט פאפיראסען, שטי־לערהייט עפעס גערעדט איינער צום אנ־דערען, דערנאך האבען זיך זיך אוועקגע־זעצט אויפ'ן ערשטען־בעסטען ארט.

איינגעפאלען איז דאס דאזיגע ער־שטע, בעסטע ארט נישט ווייט פון יענער פאסאזשירין. וואס איז געזעסען מיט'ן פנים צום פענסטער.

די נייע געסט האבען זיך נאך אלץ נישט גענוג ארומגעקוקט. ווער עס מע־פינט זיך אין וואגאן, איבערינענס, אין עס זיי געווען אלץ איינס.

דער צוג האט זיך נאך מעהר גע־שלעפט, ווי פריהער. ביסלאכווייז איז מען מיעד געווארען פון ריידען איינער מיט'ן אנדערען, ווי עס פיהרט זיך גע־וועהנליך אויף דער באן, ווען ארום איז טונקעל און מענשליכע קעפ וויגען זיך, דרימלענדיג.

אויך די דאזיגע צוויי זענען שטיל געווארען. שטילערהייט האבען זיי זיך צוגלייך מיט די דעשט פאסאזשירען גע־נומען וויגען. שלאפען האט זיך זיי נישט געגלוסט, האבען זיי אזוי שטילערהייט גענומען ארומקוקען זיך איבער די פאר־טונקעלטע שכנים אין וואגאן.

אט זיצט א איד, זיין שכנ'טע איז עפעס א ברייטע אידענע, א גוי רויכערט א לולקע. דער רויך פון דער מאבארקע בייסט אין דער נאז, אבער וועמען ארט דאס?

דארט אבער, ביים פענסטער זיצט א געשטאלט. כאטש עס איז גוט פינסטער, אבער זעהן זעהט מען, אז עס איז א פרויען־געשטאלט. און א טבע האבען מע־נער, אז אפילו אין דער פינסטער דער־שפירען זיי, צי אזא פרויען־געשטאלט איז יונג, אדער אלט.

אונזערע צוויי פאסאזשירען האבען הערשפירט, אז דארט זיצט א יונגע פרוי, עס איז נאר א פראגע — צי זי איז א שעהנע. אבער דאס איז נישט מעגליך צו זעהן.

האט איינער דעם אנדערען אין דער שטיל א שטויס געטאן. האט דער אנ־דערער צוריק געענטפערט מיט א שטויס. ביידע האבען גענומען שמייכלען, איבער־וויכען זיך, און געקלערט א פארטעל, ווי אזוי צו ווירקען, יענע דארט זאל אויס־דרעהען דאס פנים פון פענסטער.

אבער דאס טראכטען זייערט און דאס שוטען איינער דעם אנדערען האט גארנישט געהאלפען. יענע האט זיך, אזוי ווי אומישנע נישט געריהרט. זי האט אויסגערויכערט דעם פאפיראס, צוגעטראר־טען איהם מיט'ן פוס, דערביי האט זי דאס פנים נישט אויפגעהויבען, נאר פאר־קעהרט — זי האט נאר געהאלטען דעם קאפ אראפ, אזוי אז די צוויי מעגשען זע־נען געווארען פון מינוט צו מינוט גע־שפאנטער.

זיי האבען געפרובט פארשיעדענע מיטלען, געצונדען שוועבעלאך, אויפגע־הויבען די אנגעצונדענע שוועבעלאך אי־בער'ן קאפ — אבער עס האט גארנישט געהאלפען.

— וואס זעהט דארט די פאני דורכ'ן פענסטער? — האט זיך דער מיליטער־מאן אנגערופען כלומרשט צו זיין חבר.

— זי זעהט מן־הסתם, שיינען די זון

— האט זיך דער צווייטער געוויצעלט.

— ווי ווערט דאס נישט מיאוס כסדר אזוי צו קוקען אין דער פינסטערניש אריין?

— מן־הסתם פאהרט די דאזיגע פאני צום ערשטען מאל ביינאכט — האט זיך דער צווייטער גע'חכמ'עט.

דער פויער האט ארויסגעלאזט א דיק־קען קנייל רויך אין דער פיפקע, די אידע־נע האט זיך א כאפ געטאן.

— שיין פאלעניץ?...

— נאך א סטאנציע, — האט געענט־פערט דער איד מיט די קוישען.

דער צוג האט ווייטער געפלאפט.

—טאק, טאק — טאק, טאק.

און דאס מיידעל ביים פענסטער האט זיך ווייטער נישט געריהרט.

אין פאלעניץ איז אראפגעגאנגען די אידענע. דער צוג איז דא געשטאנען לענ־גער. א איד האט זיך צוגעזעצט. אין דרוי־סען האט אימיצער געריפען:

— משה!... משה!...

און ווידער פאהרט מען. פאר מיכא־לין האט זיך גענומען גרייטען דער איד מיט די צוויי קוישען. אז דער צוג האט זיך אפגעשטעלט, האט ער גיך געגעבען א פראל־אויף די טיר און איז ארויסגעשפרונ־גען. פון די ווייטערדיגע בענק זענען ארויסגעשפרונגען נאך עטליכע מענשען.

דא, וואו די פריען־געשטאלט איז געזעסען, זענען געבליבען דער פויער מיט דער ליולקע, און די צוויי פרישע פאסא־זשירען. אויף דער צווייטער זייט וואגאן איז געזעסען עפעס א פינסטערע גע־שטאלט — זעהט אויס אויך א פרוי — און נישט אראפגעלאזט קיין אויג פון די מענער דארט, וואס האבען זיך געטשע־פעט צו דער שווייגענדיגער פאסאזשירין, דארט ביים פענסטער.

ס'איז געווארען שטיל. די צוויי מע־נער האבען זיך איבערגעזעצט אויף דער באנק, וואו עס איז געזעסען יענע, וואס האט אזוי געשוויגען.

יענע האט עס דערשפירט, אדער אפשר האט זי עס דערזעהן, אבער מיט קיין איין ריהר האט זי נישט גענעבען צו דערקענען, אז זי ווייסט פון עפעס.

אז דער צוג האט זיך געריהרט פון מיכאלין, האט זי גענומען דעם הוט, וואס איז געלעגען נעבען איהר און ארויסגע־זעצט איהם אויפ'ן קאפ. דערנאך האט זי ארויסגענומען פון האנט־ביטעל א טר־כעל, ארומגעווישט דערמיט דאס פנים און אויפגעשטעלט זיך.

די צוויי מענשען האבען אינ־סטינקטיוו אויסגעצויגען די פיס, אזוי ווי זיי וואלטען געווארט פארשטעלען דעם וועג.

די פרעמדע איז א ווייליע שטעהן גע־בליבען מיט'ן פנים אראפ, קוקענדיג אויף די צוויי פאר פיס, וואס האבען איהר פאר־שטעלט דעם דורכגאנג.

— פשעפראשאם! — האט זי א זאג געטאן שארף און דריסט.

די צוויי מענער, אזוי ראפטאם, ווי זיי האבען אויסגעצויגען די פיס, אזוי גיך האבען זיי די פיס צוריקגעצויגען.

זיי האבען זיך נאר אראפגעבויגען, און געוואלט ארונטערקוקען אונטער פנים. וואס האט זיך בשום אופן נישט געוואלט אויפהויבען.

(ווערט פארגעזעצט)

היט אפ אייער געזונט!

איהר ווערט איינגעלאדען קומען עסען אין דעם גיי ערעפענטען

רעסטאראן און לאנטשרום

460A ספעדיינע עוו.

וואו די עסענס וועלען פאזיטיוו זיין פריש, ריין, געשמאק און וועלען אפהיטען אייער געזונט

מאלצייטען וועלען סערווירט ווערען צו יעדער צייט. איהר וועט אויך קע־נען באשטעלען אלע לאנטשעס אלא קארט.

פאזיטיוו אין א פיינער געזעלשאפט און אונטער אן עקספיריענסט מע־נעדזשמענט.

מיר נעהמען אויך אן קייטערינגס צו חתונות, פארטיס, באנקעטען און אלע אונטערנעהמונגען.

לואיס קאהען, אייגענטימער.

460A ספעדיינע עוו.

טעלעפאן טריניטי 3950

ח. גראנטשטיין מא.

דזשענעראל קארפענטער

קאנטראקטארס

און קאבינעט מעיקערס

107 אקספארד סטריט

טריניטי W 2095.

מיר מאכען די בעסטע ארבייט אז גאראנט־רען די העכסטע צופרידענ־הייט. ווענדט זיך צו אונז און מיר וועלען אייך געבען די בילינסטע עסטימייטס פאר

פראנטס, גאראדזשעס, ווארעדעס, פרענטש טירען, פארשידענע פעקטארי ארבייט

א. ז. וו.

ספעציעלער פרייז פאר הארדוואר פלאטס. מיר נעמען אז קען דעם גרעס־טען ביז'ן קלענסטען רזשאב און גא־ראנטירען פולסטע צופרידענהייט.

עקאנאמישער סייל פון

עלעקטרישע וואשערס

2 סייזעס $95.00 און $120.00

אויף טערמס $102 אויף טערמס $129

גרויסע רעדוקציעס פון פריערדיגע פרייזען

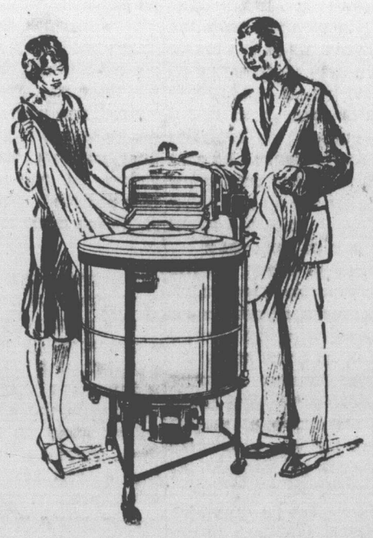

בלויז א באגרעניצטע צאל פון דיזע גייע, גאראנטירטע עלעקטרישע וואשערס, ווערען פארקויפט. קומט פרי און קלייבט אוים וואס איר ווילט . . . בלויז $5.00 איינצאלען אויב איר זענט א טאראנטא היידרא קאסטאמער.

דיזע מאדערנע עלעקטרישע וואשערס זענען אויסגעשטאט מיט קופערנע טעפ, סווינג רינגערס און די באוועגונג איז לייכט, גלאט־קאטשענדע קעסטערס, באדימטע ווייקואום קאפ וואש איינריכטונג וואס טרייבט פאמעליך די זייף־וואסער דורך און דורך די קליידער, און א סך אנדערע פיטשורס וואס מאכען דיזע וואשערס אלס בעסערע ווי גע־וועהנליכע מאשינעס.

נאטירליך דארף מען אייך ניט דערצעהלען אז ווען איך וואשט און פרעסט קליידער מיט עלעקטריק שפארט איך שטונדען פון ארבייט; איר שפארט איין רוקען־צוברעכענ־דע אנשטרענגונג און איר רייניגט די קליידער א סך בעסער ווי מיט'ן האנט.

ווען די פרילינג טעג קומען וועט איר מערער אפשעצען די צייט־איינשפארענדע קוואליטעטען פון א גוטען עלעקטרי־שען וואשער.

בלויז א באגרעניצטע צאל פון דיזע ערשט קלאסיגע עלעקטרישע וואשערס ווערען פארקויפט

TORONTO HYDRO - ELECTRIC SHOPS

יאנג סט. ביי שוטער טעלעפאן עהליה 2261 12 עדלייד סט. איסט